

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-03-16 Nr. 429-76
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2021 m. rugsėjo 21 d. draudikas su pareiškėja sudarė būsto draudimo sutartį, kuria apdraudė gyvenamąjį namą, esantį adresu: (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Namas), draudimo laikotarpis – nuo 2021 m. spalio 31 d. iki 2022 m. spalio 30 d., taikomas draudimo variantas – „Premium“ (toliau – Sutartis).

2021 m. lapkričio 4 d. pareiškėja informavo draudiką, kad buvo apgadintas Namas ir viduje buvęs kilnojamas turtas (toliau – Įvykis). Pareiškėjos teigimu, žalą sukėlė pareiškėjos sutuoktinis Y. Y., su kuriuo (*duomenys neskelbiami*) teisme vyksta teisminis ginčas dėl santuokos nutraukimo. Minėtas asmuo, atvykęs į Namą, peiliu ir kirviu sugadino turtą. Dėl minėto asmens veiksmų (svetimo turto sugadinimo) buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, kuriame pareiškėja pripažinta nukentėjusiaja.

2021 m. lapkričio 9 d. draudiko atstovas apžiūrėjo sugadintą turtą. 2021 m. lapkričio 17 d. draudikas informavo pareiškėją, kad Įvykis pripažintas nedraudžiamuoju. Draudiko teigimu, Įvykis neatitinka draudžiamąjį įvykių, nurodyto Būsto draudimo taisyklių Nr. 67DNB (2016 m. gegužės 17 d. redakcija, galioja nuo 2016 m. rugpjūčio 15 d.) (toliau – Taisyklės) 1.5 papunktyje „Vagystė ir piktavališkas pastato sugadinimas dėl trečiųjų asmenų veiksmų“ apibrėžimo, nes sutuoktinis nėra laikomas trečiuoju asmeniu tiek įprastai vartojama, tiek Sutarties prasme. Remiantis Taisyklių A I dalies 2 punktu, sutuoktinis laikomas šeimos nariu. Taisyklių A IV dalies 4.12 papunktyje nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama, jeigu apdraustas turtas sunaikintas, sugadintas ar prarastas dėl „Jūsų, su Jumis susijusių asmenų arba naudos gavėjo tyčios“.

Draudikui atsisakius tenkinti pareiškėjos pareikštą pretenziją, tarp šalių kilo ginčas. Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėja akcentavo, kad draudikas nepagrįstai neatsižvelgė į jos pateiktą informaciją apie nuo 2021 m. birželio 11 d. (*duomenys neskelbiami*) teisme nagrinėjamą pareiškėjos ir žalą sukėlusio asmens santuokos nutraukimo bylą (Nr. (*duomenys neskelbiami*)). Taip pat draudikas neatsižvelgė į pareiškėjos pateiktą informaciją, kad su žalą sukėlusiu asmeniu pareiškėja negyvena ir bendro ūkio neveda. Turtas, kuriam padaryta žala, nėra šeimos turtas. Draudikas buvo informuotas, jog 2019 m. gegužės 15 d. pareiškėja su žalą sukėlusiu asmeniu sudarė poveidybinę sutartį, o 2019 m. rugsėjo 30 d. sudarė turto pasidalijimo sutartį. Šių sutarčių pagrindu turtas, kuriam yra padaryta žala, priklauso pareiškėjai asmeninės nuosavybės teise, pareiškėja vienintelė naudojasi minėtu turtu.

Pareiškėja pažymėjo, kad remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK) 3.67 straipsnio 1 dalimi, santuokos nutraukimas sutuoktinių turtinėms teisėms teises pasekmes sukelia nuo santuokos nutraukimo bylos iškėlimo.

Pareiškėja nurodė, kad Sutarties sąlygos nebuvo su ja individualiai derintos. Pagal CK 6.194 straipsnio 4 dalies nuostatą, sutarties sąlygos aiškintinos jas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai. Ši taisyklė grindžiama logika, kad šalis, kuri siūlo tam tikrą sutarties sąlygą, turi pareigą ją suformuluoti maksimaliai aiškiai, kad ateityje ji būtų aiškinama vienodai. Esant situacijai, kai tam tikra sąlyga buvo parengta išimtinai vienos sutarties šalių ir ji yra dviprasmiška, visa neigiamų padarinių rizika perkeliama sąlygą pasiūliusios ir parengusios šalies nenaudai. Draudiko parengtos standartinės Sutarties sąlygos nėra aiškios ir nedviprasmiškos, pažeidžia pareiškėjos, kaip draudėjos, teisėtus interesus ir lūkesčius gauti

draudimo išmoką, atlyginančią patirtą žalą. Pareiškėja prašė rekomenduoti draudikui pripažinti įvykį draudžiamuoju ir išmokėti draudimo išmoką.

Draudikas su pareiškėjos argumentais nesutiko. Draudikas nurodė, kad pareiškėjos akcentuojamos aplinkybės, kad apdraustas turtas priklauso tik draudėjai (nėra bendra jos ir jos sutuoktinio nuosavybė), kad jau iškelta, bet dar nebaigta nagrinėti, santuokos nutraukimo byla, būtų aktualios ir vertintinos tuo atveju, jei įvykis būtų pripažintas draudžiamuoju ir būtų sprendžiama, kas patyrė turtinį nuostolį ir kam mokėti draudimo išmoką. Tačiau šiuo atveju reikšminga tai, jog žalą draudėjos turtui padarė jos sutuoktinis, žalos padarymo metu apdraustame pastate draudėjos leidimu gyvenęs, turėjęs jo raktus, su draudėja neabejotinai susijęs, o ne „trečiasis“ asmuo. Toks įvykis nėra draudžiamasis, priešingai – yra nedraudžiamasis pagal Sutartį.

Draudikas pažymėjo, kad pagal CK 3.7 straipsnį santuoka yra įstatymų nustatyta tvarka įformintas savanoriškas vyro ir moters susitarimas sukurti šeimos teisinius santykius. Vyras ir moteris, įstatymų nustatyta tvarka įregistravę santuoką, yra sutuoktiniai. CK 3.49 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuoka baigiasi, kai vienas sutuoktinis miršta arba santuoka nutraukiama įstatymo nustatyta tvarka. CK 3.66 straipsnio 1 dalis numato, kad santuoka laikoma nutraukta nuo teismo sprendimo ją nutraukti įsiteisėjimo dienos. Iki tokio teismo sprendimo įsiteisėjimo santuoką sudarę asmenys yra sutuoktiniai.

Draudikas nurodė savo sprendimą grindžiantis Taisyklių nuostatomis. Draudikas pažymėjo, kad pareiškėja neginčijo Taisyklių nuostatų buvimo Sutarties dalimi. Pareiškėjai Taisyklės buvo įteiktos ir Taisyklių nuostatos jai žinomos. Pareiškėja ir telefoninio pokalbio su draudiku metu (žalos administravimo metu) nurodė, kad jai „vienodai, kaip Jūs traktuojat. Aš matau Taisykles ir sąlygas Jūsų parengtas“; „atrašysite pagal taisykles, kurios man yra?“. Reaguodama į draudiko eksperto teiginį, kad Taisyklės yra ir interneto puslapyje, draudėja atsakė „tai ir aš jas turiu gi, aš skaitau, skaitau tas taisykles“. Taisykles, kaip ir kitus dokumentus – draudimo liudijimą, informacinį dokumentą, draudėja pateikė kartu su kreipimusi Lietuvos bankui.

Draudiko nuomone, Sutartyje (Taisyklėse) buvo aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta, kad sutuoktiniai, nesvarbu, koks yra tų sutuoktinių turto teisinis režimas, laikomi draudėjo šeimos nariais (Taisyklių A I dalies 2 punktą).

Draudiko nuomone, Taisyklių nuostata, kad sutuoktinis laikomas draudėjo šeimos nariu, nepaneigia draudėjų galimybės savarankiškai spręsti dėl savo turto teisinio režimo ir jo niekaip neįtakoja. Draudikas turi informacijos, kad draudžiamas turtas priklauso tik vienam iš sutuoktinių, todėl būtent jis galėtų gauti 100 proc. draudimo išmokos draudžiamąjį įvykį atveju, būtent su juo, kaip su turto savininku, būtų derinami žalos administravimo veiksmai, sprendimai, sprendžiami draudimo sutarties sudarymo, pratęsimo klausimai.

Draudiko teigimu, net vidutiniam vartotojui akivaizdu, jog sutuoktinis neatitinka „trečiojo asmens“ sąvokos, ne tik pagal Taisykles, bet ir bendrinėje kalboje vartojama reikšme (jau nekalbant apie teisinį reguliavimą).

Taip pat, draudiko vertinimu, net vidutiniam vartotojui akivaizdu, kad sutuoktinis atitinka „susijusio“ asmens sąvoką, ne tik pagal Taisykles, bet ir bendrinėje kalboje vartojama reikšme (jau nekalbant apie teisinį reguliavimą).

Draudikas pažymėjo, kad draudėja turi teisinį išsilavinimą, yra profesionali teisininkė, advokato padėjėja, todėl jai turėtų būti taikomi aukštesni nei vidutinio vartotojo standartai.

Draudikas nurodė, kad telefoninio pokalbio metu pati draudėja pripažino, kad su žalą padariusiu asmeniui tebėra sutuoktiniai: „Jis turėjo raktą. Susitarta, kad turi išsikraustyti, nes neturėjo kur gyventi, tai aš geranoriškai sutikau“. Kitaip sakant, žalos padarymo metu sutuoktinis draudėjos leidimu apdraustame ir sugadintame Name gyveno, turėjo raktus, galėjo į jį lengvai patekti ir atlikti įvairius veiksmus. Tai taip pat patvirtina, kad žalą padaręs asmuo – ne „svetimas“, ne trečiasis, nesusijęs asmuo.

Minėtos aplinkybės, draudiko nuomone, suponuoja, kad įvykis neatitinka draudžiamąjį įvykį, apibrėžto Taisyklių A IV dalies 1.5 papunktyje „Vagystė ir piktavališkas pastato sugadinimas dėl trečiųjų asmenų veiksmų“, apibrėžimo, nes turtas buvo sugadintas ne trečiojo asmens, o šeimos nario, taip, kaip jis suprantamas pagal Sutartį. Taip pat įvykio aplinkybės atitinka nedraudžiamąjį įvykį, kai apdraustas turtas buvo sugadintas „dėl Jūsų, su Jumis susijusių asmenų arba naudos gavėjo tyčios“, (Taisyklių IV A dalies 4.12 papunktis) aplinkybes.

Pati draudėja akcentuoja, kad „sudarant draudimo sutartį jokie susitarimai dėl sutarties sąlygų nebuvo atliekami. Sutarties sąlygos nebuvo individualiai derinamos.“ Vadinasi, Sutarties šalys susitarė, kad sutuoktinis laikomas draudėjos šeimos nariu, pagal Sutartį. Atitinkamai

draudėja, pati žinodama apie nestandartinį savo ir sutuoktinio turto režimą, turėjo ypač atidžiai vertinti su tuo susijusias (jos nuomone, susijusias) Sutarties nuostatas. Sudariusi Sutartį tokiomis sąlygomis, kokiomis sudarė, t. y. Sutarties pagrindu esant Taisyklėms, draudėja negalėjo turėti pagrįsto teisėto lūkesčio, kad tam tikros Taisyklių nuostatos jai bus netaikomos ar taikomos kitaip. Jei Taisyklėse esančios sąlygos, pagal kurias sutuoktinis laikomas draudėjo šeimos nariu, draudėjai buvo netinkamos, nepriimtinos, ji turėjo teisę ir galimybę šios savanoriškos Sutarties nesudaryti.

Draudikas turi teisę nustatyti prisiimamos draudimo rizikos apimtį, eliminuodamas įsipareigojimą kompensuoti tokius draudėjo ar naudos gavėjo nuostolius, kurių atsiradimo rizikos draudikas sudaroma draudimo sutartimi neprisiima. Šiuo atveju draudikas tai ir padarė – eliminavo įsipareigojimą kompensuoti nuostolius, kuriuos draudėjams tyčia padaro ne asmuo, su kuriuo draudėjo nesieja jokie ryšiai, kurių veiksmų jis niekaip negali įtakoti ir (arba) nuspėti, o siejami teisiniu santuokos institutu asmenys, taip eliminuojant pareigą atlyginti nuostolius, patiriamus įvairių asmeninių, buitinių situacijų, konfliktų metu, kurie pasitaiko artimoje aplinkoje.

Pasisakydamas dėl draudėjos akcentuojamos *contra proferentum* taisyklės taikymo, draudikas nurodė, jog šiuo atveju ji neaktuali ir netaikytina. Ji taikoma tik tais atvejais, kai konkreti sutarties nuostata neaiški, dviprasmiška, galima aiškinti ir interpretuoti skirtingai, kai abejojama dėl sutarties sąlygų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-360-916/2020; 2014 m. birželio 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-337/2014; 2017 m. birželio 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-286-313/2017).

Papildomai pateiktuose paaiškinimuose draudikas nurodė, kad šiuo atveju įvykio pripažinimą draudžiamuoju (nedraudžiamuoju) lemia ne turto teisinis režimas (tai, kad jis priklauso tik draudėjai, ne kartu su jos sutuoktiniu), o tai, kad žalą draudėjos turtui padarė jos (1) sutuoktinis, (2) žalos padarymo metu apdraustame pastate draudėjos leidimu gyvenęs, (3) turėjęs jo raktus.

Draudiko teigimu, Taisyklėse įtvirtinta šeimos narių sąvoka suformuluota taip, kad sutuoktinis visais atvejais laikomas draudėjo šeimos nariu. Tai atitinka ne tik teisinį reguliavimą, teismų praktiką, bet ir įprastai, bendrinėje kalboje, buityje vyraujančią supratimą. Kartu, neatsilikant nuo gyvenimo realijų, suprantant, kad ne visi kartu gyvenantys asmenys yra susituokę, sudarant būsto draudimo sutartis šeimos nariais pripažįstami ir asmenys, su kuriais nėra sudaryta santuoka, tačiau vedamas bendras ūkis.

Draudikas nurodė, kad ginčui aktualios Taisyklių nuostatos yra aiškios tiek gramatine, tiek tikslo, sisteminė reikšmė, suprantamos vienareikšmiškai. CK 6.193 straipsnyje nustatyta, jog sutartys visų pirma turi būti aiškinamos sąžiningai. Aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Kai tarp šalių yra ginčas dėl tikrosios sutarties teksto prasmės ir kai šalys skirtingai interpretuoja sutarties tekstą, tokiais atvejais taikytinas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas – jeigu šalių tikrų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiomis pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiškai šalims protingi asmenys, t. y. taikoma sisteminė-lingvistinė sutarties teksto analizė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-365-403/2019).

Nagrinėjamu atveju Taisyklėse aiškiai apibrėžta, kad sutuoktinis iki santuokos nutraukimo visais atvejais, nepriklausomai nuo to, koks yra draudėjo ir jo turto teisinis režimas, yra laikomas draudėjo šeimos nariu. Akivaizdu, kad šeimos narys negali būti vertinamas kaip „nesusijęs“, trečiasis asmuo. Priešingas vertinimas prieštarautų objektyviajam, sisteminiam-lingvistiniam aiškinimui, prieštarautų ne tik teismų praktikai, teisiniam reguliavimui, bet ir bendriesiems sąžiningumo, protingumo ir logikos principams, neatitiktų prasmės, kurią jai būtų suteikę analogiškai šalims protingi asmenys.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Iš pateiktų duomenų spręstina, kad ginčas kilo dėl draudiko sprendimo įvykį pripažinti nedraudžiamuoju.

CK 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis (apdraustajam), įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Taigi, draudimo paskirtis – apsaugoti asmens turtinius interesus, kompensuojant draudėjo turtinius praradimus, kuriuos jis patiria atsitikus draudžiamajam įvykiui.

Viena iš privalomųjų ir pagrindinių draudimo sutarties sąlygų yra draudimo rizika. Kadangi draudimo sutartimi draudimo objektui (turtiniams interesams) suteikiama apsauga – įsipareigojimas mokėti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui – nėra absoliuti, draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtomis draudimo rūšies taisyklėmis (standartinės sąlygos), tiek draudimo polise aptartomis individualiomis sąlygomis. Draudiko atsisakymo mokėti draudimo išmoką pagrįstumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į šalių sudarytoje draudimo sutartyje nustatytas draudžiamosios apsaugos sąlygas. Draudžiamosios apsaugos apimtį lemia sutartyje nustatytas draudimo objektas, draudžiamųjų ir nedraudžiamųjų įvykių sąrašas bei kitos sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko priimtą draudimo rizikos laipsnį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-336-219/2017).

CK 6.193 straipsnyje įvirtintos sutarčių aiškinimo taisyklės. Sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai. Aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Jeigu šalių tikrų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiais pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiškai šalims protingi asmenys (1 dalis). Visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, sutarties esmę ir tikslą bei jos sudarymo aplinkybes. Aiškinant sutartį, reikia atsižvelgti ir į įprastines sąlygas, nors jos sutartyje nenurodytos (2 dalis). Jeigu abejojama dėl sąvokų, kurios gali turėti kelias reikšmes, šioms sąvokoms priskiriama priimtinausia, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, reikšmę (3 dalis). Kai abejojama dėl sutarties sąlygų, jos aiškinamos tas sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai. Visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai (4 dalis). Aiškinant sutartį, taip pat turi būti atsižvelgiama į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių tarpusavio santykių praktiką, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir papročius (5 dalis).

Pareiškėjos ir draudiko Sutartis buvo sudaryta pagal standartinės draudiko pareiškėjai pasiūlytas draudimo sąlygas (Taisykles), ginčo dėl jų buvimo Sutarties dalimi nėra. Ginčas kilo iš turto draudimo sutarties, kuri yra savanoriška, todėl draudikas tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiama draudimo apsauga. Kaip matyti, Sutarties šalys skirtingai traktuoja Sutarties (Taisyklių) nuostatas.

Šiuo atveju draudimo liudijime nurodyta, kad taikomas „Premium“ draudimo variantas, o detalizuojant draudžiamas rizikas nurodoma, kad teikiama visų rizikų draudimo apsauga, taip pat apsauga nuo vagystės ir piktavališko pastato sugadinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų. Pagal draudimo liudijimą, apdraustas Namas ir sutartyje nurodytu adresu esantis „namų turtas iki 12 000 Eur“.

Pareiga mokėti draudimo išmoką draudikui kyla tik tada, kai įvykio aplinkybės atitinka konkrečius draudimo sutartyje nurodytus draudžiamąjį įvykio požymius, o įvykiai neatitinka nedraudžiamųjų įvykių apibrėžimo.

Draudikas teigia, kad šiuo atveju įvykis neatitinka draudžiamąjį įvykio (vagystės ir piktavališko pastato sugadinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų) sąlygų, bet atitinka nedraudžiamąjį įvykio sąlygą, nes žalą sukėlė su draudėja susijęs asmuo.

Dėl įvykio atitikties vagystės ir piktavališko pastato sugadinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų sąlygoms

Kaip minėta, draudikas sprendimą pripažinti įvykį nedraudžiamuoju, jį vertinant kaip piktavališką turto sugadinimą dėl trečiųjų asmenų veiksmų, grindžia tuo, kad turtą sugadinęs asmuo nelaikytinas trečiuoju asmeniu.

Taisyklių A I dalies 1 punkte nustatyta: „1. Draudimo sutartis sudaroma dviejų šalių: A.

draudiko, t. y. AB „Lietuvos draudimas“, toliau būsime minimi kaip „Mes“ arba LD. B. draudėjo, t. y. Jūsų, toliau šiose taisyklėse kreipsimės „Jūs“ arba „Draudėjas“.

Taisyklių A I dalies 2 punkte nustatyta: „Draudimo sutartyje gali būti ir kitų sutarties dalyvių: A. Naudos gavėjas (-ai), B. šeimos nariai, C. apdraustieji.“

Tame pačiame punkte nurodoma: „Šeimos nariai – Jūsų sutuoktinis arba kartu su draudėju gyvenantys bendro ūkio siejami: nesusituokę asmenys; Jūsų vaikai (įvaikiai) ir jų sutuoktiniai (sugyventiniai), vaikaičiai; tėvai (įtėviai), seneliai; broliai, seserys.“

Taisyklių A IV dalyje aptariami draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai. Minėtos dalies 1 punkte nurodoma: „Draudimo apsauga apdraustam turtui apima šio turto sugadinimo, sunaikinimo ar praradimo įvykius, kurie staiga ir netikėtai sukeliama arba įvyksta dėl šiame skyriuje išvardytų, jeigu jos numatytos draudimo sutartyje, rizikų“, toliau išvardijant ir aprašant konkrečias rizikas.

Taisyklių A IV dalies 1.5 papunktyje pateikiamas draudžiamojo įvykio „Vagystė ir piktavališkas pastato sugadinimas dėl trečiųjų asmenų veiksmų“ apibrėžimas (sąlygos): „bet koks tiesioginis apdrausto pastato (ar jo dalių) sugadinimas, sunaikinimas ar vagystė dėl trečiųjų asmenų veiksmų.“ Taip pat šiame papunktyje nurodyta, kad nuostoliai neatlyginami: „į pastatus atsitrenkus transporto priemonėms; pastatams, kurie nebaigti statyti, yra rekonstruojami ar kuriuose vykdomi kapitalinio remonto darbai.“

Įvertinus Taisyklių nuostatas, darytina išvada, kad minima trečiojo asmens sąvoka pateikiama keliose Taisyklių vietose.

Trečiojo asmens sąvoka pateikta Taisyklių A VIII dalies, kuri reglamentuoja civilinės atsakomybės draudimą, 1.1 papunktyje: „Trečiasis asmuo – asmuo, nesusijęs draudimo santykiais su LD ir Jumis pagal šių Taisyklių pagrindų sudarytą draudimo sutartį. Trečiuoju asmeniu nelaikomas asmuo, susijęs su LD ar Jumis darbo ar civiliniais sutartiniais santykiais; esantis Jūsų šeimos nariu ar su Jumis bendrą ūkį vedantis asmuo. Šeimos nariai – Jūsų sutuoktinis arba kartu su Jumis gyvenantys bendro ūkio siejami: nesusituokę asmenys; Jūsų vaikai (įvaikiai) ir jų sutuoktiniai (sugyventiniai), vaikaičiai; tėvai (įtėviai), seneliai; broliai, seserys.“

Taip pat trečiojo asmens sąvoka pateikta Taisyklių A IX dalies, skirtos asmens civilinės atsakomybės draudimui, 1.1 papunktyje: „Trečiasis asmuo – asmuo, nesusijęs draudimo santykiais su LD ir Jumis pagal šių Taisyklių pagrindų sudarytą draudimo sutartį. Trečiuoju asmeniu nelaikomas asmuo, susijęs su LD ar Jumis darbo ar civiliniais sutartiniais santykiais; esantis Jūsų šeimos nariu ar su Jumis bendrą ūkį vedantis asmuo. Šeimos nariai – Jūsų sutuoktinis arba kartu su Jumis gyvenantys bendro ūkio siejami: nesusituokę asmenys; Jūsų vaikai (įvaikiai) ir jų sutuoktiniai (sugyventiniai), vaikaičiai; tėvai (įtėviai), seneliai; broliai, seserys.“

Kaip matyti iš anksčiau nurodytų Taisyklių nuostatų, trečiojo asmens sąvokos pateiktos tik Taisyklių dalyse, kuriose reglamentuotos civilinės atsakomybės ir asmens civilinės atsakomybės draudimo nuostatos. Šiuo atveju ginčas kyla ne dėl draudėjos civilinės atsakomybės, bet dėl jos turtui padarytos žalos atlyginimo, todėl minėtų Taisyklių dalių nuostatos, apibrėžiančios trečiuosius asmenis, netaikytinos. Taigi, trečiojo asmens sąvoka turėtų būti traktuojama bendrąja reikšme, atsižvelgiant į turto draudimo esmę.

Įvertinus Sutarties nuostatas, manytina, kad draudimo nuo trečiųjų asmenų neteisėtos veikos esmė yra ta, jog apdraudžiama nuo įvykių, kuriuos sukelia ne pats draudėjas ar su juo sąsajų turintis asmenys. Pateikti duomenys patvirtina, kad šiuo atveju pareiškėja ir žalą sukėlęs asmuo yra vis dar santuokos siejami asmenys (sutuoktiniai), nors ir siekia ją nutraukti. Iš ginčo duomenų sprendžiamas, kad įvykį sukėlęs asmuo pareiškėjos sutikimu gyveno Name, turėjo jo raktus, taigi turėjo realią galimybę nevaržomai patekti į Namą ir daryti jam poveikį (duomenų apie įsilaužimą nėra pateikta).

Kaip matyti, pagal Taisyklių A I dalies 2 punktą draudimo sutarties dalyviais gali būti laikomi ir šeimos nariai, kuriems pagal tą patį punktą priskiriami sutuoktiniai arba kiti bendrą ūkį vedantys asmenys. Įvertinus faktines aplinkybes ir Taisykles, kurių buvimas Sutarties dalimi pareiškėja neginčija, sutiktina, kad pareiškėja neturėjo pagrindo tikėtis, jog teisiškai sutuoktinio statusą ir laisvą prieigą prie sugadinto turto turintis asmuo būtų laikomas draudėjo atžvilgiu trečiuoju asmeniu, kurio tyčiniiais veiksmais padaryta žala būtų atlyginama.

Pareiškėja remiasi CK 3.67 straipsnio 1 dalies nuostata, kad santuokos nutraukimas sutuoktinių turtinėms teisėms teisines pasekmes sukelia nuo santuokos nutraukimo bylos iškilimo. Vis dėlto, pažymėtina, kad šiuo atveju ginčas kilo dėl to, ar žalą sukėlęs asmuo turi pareiškėjos sutuoktinio statusą, kuris pagal taikomos Sutarties nuostatas lemia jo traktavimą

draudėjos šeimos nariu. Kaip minėta, pagal CK 3.7 straipsnį santuoka yra įstatymų nustatyta tvarka įformintas savanoriškas vyro ir moters susitarimas sukurti šeimos teisinius santykius. Vyras ir moteris, įstatymų nustatyta tvarka įregistravę santuoką, yra sutuoktiniai. CK 3.49 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuoka baigiasi, kai vienas sutuoktinis miršta arba santuoka nutraukiama įstatymų nustatyta tvarka. CK 3.66 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuoka laikoma nutraukta nuo teismo sprendimo ją nutraukti įsiteisėjimo dienos. Iki tokio teismo sprendimo įsiteisėjimo santuoką sudarę asmenys yra sutuoktiniai. Atsižvelgiant į minėtas nuostatas, sutiktina su draudiku, kad, nesant duomenų apie santuokos nutraukimo bylos išnagrinėjimą ir sprendimo įsiteisėjimą, nebuvo pagrindo pareiškėjo nelaikyti sutuoktiniu, o kartu – ir pareiškėjos šeimos nariu. Sutiktina su draudiku, kad draudžiamame Name gyvenantis šeimos narys neatitinka trečiojo asmens sampratos.

Dėl žalą padariusio asmens traktavimo su draudėja susijusiu asmeniu

Taisyklių A IV dalies 4.12 papunktyje pateikiama visų rizikų draudimo apimtis: „Apdrausto turto draudimo apsauga apima bet kokius šio turto sugadinimo, sunaikinimo ar praradimo įvykius, staiga ir netikėtai įvykusius draudimo apsaugos galiojimo metu, išskyrus įvykius, nurodytus Taisyklių A IV dalies 1.1-1.12 punktuose ir Taisyklių A IV dalies 4 punkte.“

Priimdamas sprendimą, draudikas šiuo atveju rėmėsi ir Taisyklių A IV dalies 4.12 papunkčio nuostata: „Papildomai prie neatlyginamų nuostolių, įvardytų Taisyklių A. IV dalies 1 punkte, draudimo išmoka nemokama, jeigu apdraustas turtas buvo sunaikintas, sugadintas ar prarastas dėl (nedraudžiamieji įvykiai): <...> „Jūsų, su Jumis susijusių asmenų arba naudos gavėjo tyčios“. Draudikas žalą sukėlusį asmenį traktavo kaip susijusį su draudėja.

Su draudėju susijusio asmens sąvoka pateikta Taisyklių A IX dalies, skirtos asmens civilinės atsakomybės draudimui, 3.3.22 papunktyje: „Nedraudžiamuoju įvykiu laikoma Apdraustojo atsakomybė, kylanti dėl <...> 3.3.22. reikalavimų, kuriuos pareiškė su Jumis susiję asmenys. Susiję asmenys – tai vienas ar keli juridiniai ir (ar) fiziniai asmenys, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja ar yra kontroliuojami Jūsų arba kartu su Jumis yra kontroliuojami trečios šalies. Kontrolė – tiesiogiai ir (ar) netiesiogiai įsigytas arba valdomas įmonės akcijų (pajų ar kitokių kapitalo dalių) paketas, suteikiantis jo savininkams arba valdytojams teisę į daugiau kaip 20 proc. balsų juridinio asmens dalyvių susirinkime, o taip pat teisė skirti (išrinkti) ar atšaukti administracijos vadovą, daugiau negu pusę valdybos ar stebėtojų tarybos narių (juos atitinkančių valdymo organų), faktiškai kontroliuoti susijusio asmens priimamus sprendimus (dėl didesnės negu kitų asmenų akcijų (pajų ar kitokių kapitalo dalių) dalies valdymo, sudarytų sutarčių ar kitų aplinkybių“.

Pastebėtina kad Taisyklių A IV dalies 1.4 papunktyje pateikiamose draudžiamąjį įvykių „Vagystė“ sąlygose nurodoma, kad : „a) vagystė su įsibrovimu – turto pagrobimas, neteisėtai patenkant į patalpas (patalpa – statinys, turintis sienas, stogą ir specialų įėjimą) ar rakinamas talpyklas šiais būdais:<...> panaudojant padirbtus arba iš anksto prieš vagystę su įsibrovimu pagrobtus Jūsų ar su Jumis susijusių asmenų (šeimos narių) raktus.“

Vertinant minėtas Taisyklių nuostatas, pažymėtina, šiuo atveju sprendžiamas draudėjai (jos turtui) padarytos žalos klausimas, todėl nuostatos dėl civilinės atsakomybės netaikytinos. Taip pat šiuo atveju nėra ginčo, kad įvykis pagal faktines aplinkybes galėtų būti vertinamas kaip „vagystė su įsibrovimu“, todėl minėtas susijusio asmens sąvokos paaiškinimas (detalizavimas) dėl šio ginčo taip pat neaktualus.

Manytina, kad šiuo atveju pripažinus, jog žalą sukėlęs asmuo turi objektyvių sąsajų su draudėja (tebėra jos sutuoktinis, taip pat turėjo realią prieigą prie draudžiamo turto), nėra pagrindo laikyti, jog draudikas jį nepagrįstai vertino ir kaip su draudėja susijusį asmenį, kas lėmė įvykių pripažinimą nedraudžiamuoju.

Pareiškėja teigia, kad šiuo atveju taikytina CK 6.193 straipsnio 4 dalies (*contra proferentem*) taisyklė dėl neaiškių ir dviprasmiškų sutarties sąlygų aiškinimo jas pasiūliusios šalies nenaudai. Vis dėlto, pažymėtina, kad kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad tai subsidiari sutarčių aiškinimo taisyklė, taikoma, kai nepasiseka išaiškinti sutarties, vadovaujantis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, nustatytomis CK 6.193 straipsnio 1–3 dalyse (civilinė byla Nr. 3K-3-274-706/2016). Šiuo atveju manytina, kad Sutarties nuostatų turinys yra suprantamas netaikant minėtos taisyklės.

Nustačius, kad įvykis neatitinka draudžiamąjį įvykių sąlygų ir atitinka nedraudžiamąjį įvykių sąlygas, nėra pagrindo pripažinti draudiko sprendimą nepagrįstu.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių

apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis